

Sygn. akt: I C 262/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Andrzej Kieć
Protokolant:	sekretarz sądowy Sandra Bień

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2021 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa(...)

przeciwko A. S., K. S. (1), H. N.

o ustalenie

- 1) ustala, że czynność prawna dokonana pomiędzy A. S., K. S. (1) i H. N. w formie aktu notarialnego sporządzonego w dniu 21 lutego 2019 roku przed notariuszem A. N. rep.(...) obejmująca umowę o dział spadku i zniesienie współwłasności nieruchomości objętej księgą wieczystą numer (...) Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach jest nieważna w całości;
- 2) odstępuje od obciążania pozwanych obowiązkiem zwrotu kosztów procesu;
- 3) kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa;
- 4) przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach na rzecz pełnomocnika z urzędu adwokat K. S. (2) kwotę 8 856 (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć) złotych, w tym należny podatek VAT tytułem pomocy prawnej udzielonej pozwanej A. S. z urzędu.

SSO Andrzej Kieć

sygn. akt I C 262/19

UZASADNIENIE

Prokurator Okręgowy w Gliwicach wniósł o ustalenie nieważności czynności prawnej dokonanej pomiędzy pozwanymi A. S., K. S. (1) i H. N. w formie aktu notarialnego rep. (...) sporządzonego w dniu 21.02.2019r w T. przed notariuszem A. N. w postaci umowy o dział spadku i zniesienie współwłasności w zabudowanej budynkiem mieszkalnym nieruchomości - działki nr (...), położonej w Ś., objętej KW nr (...) Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach. Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanych K. S. (1) i H. N. kosztów sądowych i zwolnienie pozwanej A. S. z kosztów na podstawie art. 102 kpc.

W uzasadnieniu wskazał, iż sporna czynność prawna dotknięta jest wadą oświadczenia woli, powodującej nieważność czynności prawnej w całości; A. S. złożyła nieważne oświadczenie woli gdyż z uwagi na chorobę psychiczną znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Pozwane K. S. (1) i H. N. uznały powództwo i wniosły o odstąpienie od obciążania ich kosztami postępowania. W uzasadnieniu podały, iż ich zamiarem nie było doprowadzenia w jakimkolwiek zakresie do pokrzywdzenia A. S.; zawierając umowę chciały uregulować sytuację nieruchomości, przy jednoczesnych uzgodnieniach rodzinnych, iż w razie śmierci pozwanej K. S. (1), opiekę nad A. S. przejmie jej siostra H.. Wniosek o nieobciążanie kosztami uzasadniły trudna sytuacja materialną oraz motywami, którymi kierowały się zawierając sporną umowę.

Pozwana A. S., reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, wniosła o uwzględnienie powództwa, wskazując, iż pozwana z uwagi na chorobę psychiczną nie była w stanie świadomie podejmować decyzje i wyrażać wolę.

Sąd ustalił:

Właścicielami zabudowanej budynkiem mieszkalnym nieruchomości - działki nr (...), położonej w Ś., objętej KW nr (...) Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach, byli małżonkowie K. S. (1) i T. S., po 1/2 części. T. S. zmarł 9.03.2000r. a spadek po nim nabył, po 1/3 części: żona K. S. (1) oraz córki A. S. i H. N.. W dniu 21.02.2019r w T. przed notariuszem A. N., A. S., K. S. (1) i H. N. zawarły w formie aktu notarialnego (...) umowę o dział spadku i zniesienie współwłasności, w ten sposób, że całość w/w nieruchomości nabyła H. N.. Strony umowy wskazały, że umowę zawierają bez jakichkolwiek spłat na swą rzecz.

Przed Sądem Okręgowym w Gliwicach Ośrodek zamiejscowy w Rybniku toczyła się sprawa pod sygnaturą IIC 459/14, w której sąd wyrokiem z 22.01.2015r zasądził należność m.in. od pozwanej A. S.. Sąd Apelacyjny w Katowicach rozpoznający apelację w tej sprawie (sygn. V ACA 472/15), wyrokiem z 17.10.2017r. zmienił zaskarżony wyrok w części dotyczącej A. S. i powództwo w tej części oddalił. Sąd uznał, iż oświadczenie woli A. S., w wyniku którego zaciągnęła zobowiązanie, było nieważne z mocy art. 82 kc, z uwagi na jej chorobę psychiczną. O faktach tych wiedziały zarówno matka A. K. S., jak i jej siostra - H. N..

A. S. leczy się psychiatrycznie od 1998r. Mieszka z matką K. S. (1), która się nią opiekuje. Zarówno z matką, jak i z siostrą H. N., ma bardzo dobre relacje. Są zgodną rodziną, nie istnieją między nimi spory na tle materialnym. Według uzgodnień wszystkich tych osób, A. S. – po śmierci swej matki – zamieszka z siostrą, która będzie się nią opiekować.

H. N. mieszka w domu, który był przedmiotem działu spadku i zniesienia współwłasności. Zajmuje się ona wszystkimi sprawami związanymi z tym domem, przeprowadza remonty.

A. S. leczy się psychiatrycznie od kilkunastu lat, bierze leki, pozostaje pod opieką lekarzy. Choroba występuje u niej z różnym natężeniem. W okresie, w którym pozwane udały się do notariusza w celu zawarcia umowy działu spadku i zniesienia współwłasności z dnia 21.02.2019r., u A. S. występowały natężone lęki; bała się wchodzić po schodach do kancelarii notarialnej, ma lęk przed samodzielnym chodzeniem i zakorzeniony lęk przed upadkiem.

H. N. i K. S. (1), zawierając umowę z 21.02.2019r., nie miały na celu pokrzywdzenie A. S.; chciały uregulować stan prawny nieruchomości. Były one przeświadczone, że A. S., stając do umowy, działa z rozeznaniem.

A. S. od 1998r leczy się z powodu schizofrenii. W ciągu ostatnich lat dominują w przebiegu choroby objawy negatywne, charakteryzujące się zaburzeniami w sferze emocjonalnej i wolicjonalnej. W okresie od lutego 2018r. do listopada 2019r., stan psychiczny A. S. uległ istotnemu pogorszeniu. W okresie poprzedzającym zawarcie spornej umowy z 21.02.2019r. oraz bezpośrednio po tym, dominowały u niej objawy związane z zaburzeniami treści myślenia, przewlekłe utrzymujące się doznania psychotyczne o charakterze ksbno-prześladowczym, lęk i niepokój, zaburzenia nastroju oraz snu, nasilające się zaburzenia pamięci i koncentracji uwagi.

W chwili zawierania umowy z 21.02.2019r., A. S. miała całkowicie zniesioną zdolność do świadomego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

/dowody: akt notarialny z 21.02.2019r, odpis z Kw – k.11-19, akta sygn. IIC 459/14, dokumentacja medyczna, opinia biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii M. S. i M. F. – k.276-279, przesłuchanie stron – k. 324-329/.

Powyższe ustalenia faktyczne poczyniono na podstawie dokumentów wyraźnie wymienionych, które podlegały zaliczeniu w poczet materiału dowodowego na zasadzie art. 243² Kodeksu postępowania cywilnego. Żaden z ww. dokumentów nie został skutecznie zakwestionowany pod względem swojej prawdziwości oraz autentyczności. Sąd dał wiarę dowodom z przesłuchania pozwanych, przy czym sąd nie dał wiary zeznaniom w części, z których wynikało, iż pozwana A. S. zawierając sporną umowę działała z należyтым rozeznanie - w tym zakresie zeznania były sprzeczne z dowodem z opinii biegłych psychiatry i psychologa M. S. i M. F., która to opinię sąd uznał za w pełni wiarygodną i przekonującą. Opinia została sporządzona w sposób wykazujący znajomość opiniowanej problematyki, była spójna, logiczna a przez to w pełni wiarygodna.

Sąd zważył:

Powództwo podlegało uwzględnieniu. Sąd podzielił argumentację wytaczającego powództwo Prokuratora Okręgowego w Gliwicach, iż sporna czynność prawna jest nieważna albowiem oświadczenie woli A. S. było nieważne z mocy art. 82 kc. Zgodnie z tymi przepisami nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli; dotyczy to w szczególności choroby psychicznej. Jak wynika z opinii biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii dopuszczonej w sprawie, w chwili zawierania umowy z 21.02.2019r., A. S. miała całkowicie zniesioną zdolność do świadomego powzięcia decyzji i wyrażenia woli. A. S. od 1998r. leczy się z powodu schizofrenii. W ciągu ostatnich lat dominują w przebiegu choroby objawy negatywne, charakteryzujące się zaburzeniami w sferze emocjonalnej i wolicjonalnej. W okresie od lutego 2018r. do listopada 2019r., stan psychiczny A. S. uległ istotnemu pogorszeniu. W okresie poprzedzającym zawarcie spornej umowy z 21.02.2019r. oraz bezpośrednio po tym, dominowały u niej objawy związane z zaburzeniami treści myślenia, przewlekłe utrzymujące się doznania psychotyczne o charakterze ksobno-prześladowym, lęk i niepokój, zaburzenia nastroju oraz snu, nasilające się zaburzenia pamięci i koncentracji uwagi. Sąd uznał wnioski biegłych za przekonujące i wiarygodne. Jakkolwiek w toku przesłuchania stron pozwane wskazywały, iż pozwana A. S. zawierając sporną umowę działała z należyтым rozeznanie, to jednak są zeznania w tej części uznał za niewiarygodne w świetle ustaleń i wniosków przedstawionych przez biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii; zeznania stron w tym zakresie były jedynie subiektywną projekcją ich własnych ocen i oczekiwań.

Wobec powyższego orzeczono jak w pkt 1 wyroku na podstawie art. 189 kpc.

Sąd nie obciążył pozwanych K. S. (1) i H. N. kosztami postępowania, na zasadzie art. 102 kpc. Sąd miał na uwadze, iż pozwane uznały powództwo już w odpowiedzi na pozew (przy pierwszej możliwej czynności) oraz wszelkie okoliczności sprawy, w tym fakty wynikające z materiałów postępowania dowodowego; pozwane przystępując do zawarcia spornej umowy nie miały na celu pokrzywdzenie pozwanej A. S. lecz uregulowanie sytuacji prawnej nieruchomości zgodnie z rodzinnymi ustaleniami. Za nieobciążaniem kosztami przemawiała również trudną sytuacją materialną pozwanych. W tej sytuacji obciążanie pozwanych kosztami kłóciłoby się z zasadami współżycia społecznego.

Wynagrodzenie pełnomocnikowi z urzędu pozwanej A. S. – adw. K. S. (2) przyznano według taryfy, podwyższonej o VAT; (par. 8 pkt 7 i par. 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z 3.10.2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

SSO Andrzej Kieć

z/

1. (...)

2. (...)

3. (...)

27.01.2021r

SSO Andrzej Kieć